

sammen om et bedre miljø

hias

årsrapport 2008

Eid av Hamar, Løten, Ringsaker og Stange kommuner

1974 Stiftet med bakgrunn i Mjøsaksjon

1977 Avløpsrensaneanlegg tatt i bruk

1987 Vannverk og renovasjonsordning tillagt Hias

1991 Driftsassistanse for rensaneanlegg i fylket etablert

Forsyning av Mjøsvann til Løten

1998 Driftsassistanse for vannverk i fylket etablert

Innhold

Et positivt år	4
Vann og miljø	6
Organisasjon og administrasjon	10
Vann	12
Avløp	14
Renovasjon	16
Klipp fra Hias Avis:	
<i>Hias miljøpris til Svein Erik Moen</i>	18
<i>Et skattekamer med mye fint «skrot»</i>	19
<i>Rødt lys for Heggvin deponi</i>	20
<i>Hias overtar i Ringsaker</i>	21
<i>Vannet som holder vann</i>	22
Rekruttering – VA-bransjens største utfordring	23
Styrets beretning 2008	24
Resultatregnskap	28
Balanse	29
Noter	30
Revisjonsberetning	39

Produsert på resirkulert papir
Design: idé trykk as, Hamar
Prosjektledelse og redaksjonell bistand: Hias IKS
Foto: HA-Foto, Trond Lillebo, Rune Bjørnstad,
Jan Erik Heggelund, Hias IKS
Trykk: idé trykk as, Hamar
Innbinding: Gjøvik Ferdiggjøring

sammen om et bedre miljø

Et positivt år

Hias har lagt nok et godt driftsår bak seg. Vi har levert tjenester i samsvar med målsettingene for selskapet. Vi har også i 2008 tilfredsstilt alle krav i henhold til konsesjoner og forskrifter, og vi har nådd våre tekniske og

økonomiske mål. Hias er sertifisert etter ISO 14001. Det er ekstra hyggelig at Teknologisk Institutt gjennom sin årlige revisjon på ny kunne konstatere 0 avvik i våre miljørutiner.

Jeg er også glad for de positive tilbakemeldingene vi får på våre tjenester fra brukere, så vel som våre eiere.

Ja, noen setter så stor pris på Hias at de ikke forlater oss sjøl om naturen tilsier noe annet. Jeg tenker da på Sture stork, som i hele vinter har bistått direktøren med streng overvåking av aktiviteten på Heggvin fra toppen av lysmasta si. En morsom historie, og en

ornitologisk sensasjon som har fått vid mediedekning også nasjonalt.

Regionen kan glede seg over å ha rikelig, godt og sikkert drikkevann. Ved Hamar vannbehandlingsanlegg ble det i 2005 installert UV-behandling (ultrafiolett bestråling) av renvannet. Sammen med klorbehandling er UV-behandling en dobbel hygienisk sikring mot bakterier og virus. Like før jul ble det også igangsatt tilsvarende behandling av renvannet ved Stange vannbehandlingsanlegg.

Regionen har per dags dato ingen tilfredsstillende reservevannforsyning. I samarbeid med eierkommunene ble det derfor i 2005 utarbeidet en felles hovedplan for vannforsyningen i regionen. Et av hovedtiltakene i denne, er å knytte sammen vannbehandlingsanleggene gjennom en helt ny vannledning mellom Hamar og Stange. Prosjektet har i 2008 nådd en milepæl. Forbindelsen mellom Vikingskipet og Arstad er etablert slik at det nå er mulig å levere ca 75 % av Stange sitt forbruk fra Hamar. Motsatt veg er kapasiteten ennå under 20 % av Hamar sitt normalforbruk. Full kapasitet begge veger vil først være etablert når overføringsledningen er oppdimensjonert helt fram til Grønstad bassenget og Stange vannbehandlingsanlegg har utbygget kapasitet i 2015.

Positivt er det også at vi sommeren 2008 fikk ansvaret for innsamlingsordningen i Ringsaker, inklusiv fjellrenovasjon. Dette gir regionen mulighet til å optimalisere hele renovasjonsordningen til beste for innbyggerne. I den sammenheng vil jeg gjerne peke på at vi har nærmere 80 % materialgjenvinning som er av de høyeste i landet. Honnør til innbyggerne som gjennom dette dokumenterer en sterk miljøbevissthet. Gevinsten får de tilbake gjennom et renere miljø, og at vi ligger under landsgjennomsnittet på renovasjonsgebyrene. Avfallspolitisk er vi ennå ikke helt i mål. Neste steg i prosessen er at restavfallet som i dag deponeres på Heggvin går til energitnyttelse. En regner med at anbud på dette vil bli avgjort i 2009.

Ser en på noen av utfordringene framover er det spesielt en som utpeker seg. Det er mangelen på teknisk kompetanse, som i og for seg er et nasjonalt problem. Rekrutteringen har de siste 20 årene vært usedvanlig svak og er nå inne i en kritisk fase. Bransjen som helhet er nasjonalt svært fragmentert med mange små enheter. I realiteten ensomhetsarbeidsplasser med stort ansvar og liten faglig støtte. Vann er vårt viktigste næringsmiddel. Kravene til dokumentasjon, kvalitetssikring og drift er nå så omfattende at det kreves spisskompetanse for å ivareta dette på en tilfredsstillende måte. Det er derfor helt nødvendig at bransjen sammen med KS tar skikkelig tak i denne utfordringen. Erfaring har vist at det er betydelig lettere å rekruttere til større enheter. Kanskje kunne en navneendring til vann- og avløpsindustrien være et alternativ...?

Etter en lengre prosess ble Morten Finborud like før jul tilsatt som ny administrerende direktør i selskapet. Han tiltrer til våren. For egen del kan jeg se tilbake på drøyt tolv spennende og interessante år som leder av Hias. Litt vemodig kanskje når det nå nærmer seg slutten på et 45 års langt yrkesliv, men jeg har også forventninger om at pensjonisttilværelsen skal bli en positiv livsfase.

*«En av gevinstene for
innbyggernes sterke
vilje til å kildesortere,
er et renere miljø.»*

Storken Sture har blitt en verdenssensasjon etter at han valgte å bli på Hedmarken høsten 2008 for å overvintre. De færreste trodde at han skulle klare seg, men redningen mener fugleekspertene var at han hadde tilgang på vann.

Foto: Rune Bjørnstad

Vann og miljø

Vann er grunnlaget for alt liv, og en ressurs som ikke kan erstattes med noe annet. Det er verdens viktigste næringsmiddel, og vi mennesker klarer oss ikke uten. Mange jobber daglig med å verne om vannkildene våre og gi befolkningen et så godt og rent drikkevann som mulig.

I Norge er rent drikkevann nærmest en selvfølge. Vi bokstavelig talt bader i drikkevann. Slik er det langt fra for alle i vår verden. I dag bor omtrent en tredjedel av verdens befolkning i land med vannmangel. En sjettedel av verdens befolkning har ikke tilgang til rent vann i det hele tatt. Urent drikkevann er en av de vanligste årsakene

til sykdom og død rundt om i verden, og hele 2,2 millioner mennesker, flest barn, dør hvert år på grunn av mangel på rent vann.

I Norge, som vi har så mye rent drikkevann, er det et tankekors at det ble solgt 105 millioner liter flaskevann i 2008. Særlig når nye studier viser at ved å produsere en liter flaskevann forbrukes minst 1000 ganger mer energi enn om vannet tappes fra springen. På ett år går det med energi tilsvarende tre ukers norsk oljeproduksjon bare til å produsere plastflasker for vann.

Visjon

Selskapets visjon er «et skritt foran».

Verdigrunnlag

Selskapet legger vekt på å være:

- miljøbevisst
- troverdig
- handlekraftig

Hovedmål

HIAS SKAL:

- Utvikle og levere VAR-tjenester som gjør Hamar-regionen attraktiv for miljøbevisste innbyggere og bedrifter
- Være en kunnskapsformidler i miljøspørsmål knyttet til vann, avløp og renovasjon
- Ha fokus på økonomi
- Utnytte sin kompetanse til å skape verdier for eierne gjennom næringsutvikling i og utenfor regionen
- Være en attraktiv arbeidsgiver

Nøkkeltall Hias IKS

	2008	2007	2006
Omsetning	158,7 mill. kr	125,7 mill. kr	117,3 mill. kr
Resultat	9,97 mill. kr	5,0 mill. kr	5,6 mill. kr
Selvkostgrad dette året	100,6%	95,6%	97,9%
Selvkostgrad akkumulert fra 2003	95,2%	93,6%	97,9%
Investeringer	42,2 mill. kr	26,6 mill. kr	17,9 mill. kr
Egenkapitalprosent	58,5%	64,3%	62,9%
Likviditetsgrad	4,1	2,7	3,6
Andel administrasjonskostnader	8,1	8,9	8,2
Antall fast ansatte 31.12.	59	55	57

Omsetning 2008

Vann	18,7 mill. kr
Avløp	41,9 mill. kr
Renovasjon	90,0 mill. kr
Driftsassistansen	3,4 mill. kr

Annen virksomhet

DRIFTSASSISTANSEN I HEDMARK

Hias er ansvarlig for virksomheten Driftsassistansen i Hedmark. Virksomheten omfatter både direkte kompetansee støtte til den enkelte kommune og generelle oppgaver som arrangement av fagtreff, datainnlegging og rapportering.

Virksomheten drives til selvkost av Plan og rådgivning, – en intern avdeling i Hias med høy ingeniørkompetanse. Totalt utgjør driftsassistanse-virksomheten tre årsverk, og avtalen er løpende til den sies opp.

Næringsvirksomhet

HIAS NÆRING AS

Den kommersielle aktiviteten til Hias er samlet i et holdingselskap – Hias Næring AS. Dette betyr at Hias IKS er rendyrket til å inneholde lovregulerte og ikke skatteposisjonerte aktiviteter og selskaper.

Omsetning Hias Næring AS	0,0 mill. kr
Årsoverskudd før skatt	2,0 mill. kr

HIAS MILJØPARTNER AS

Hias Miljøpartner AS er et heleid datterselskap av Hias Næring AS. Gjennom dette selskapet kanaliseres virksomhet utført av Hias IKS utover selvkostområdene. I 2008 har virksomheten bestått av salg av rådgivningstjenester og en avtale med Hamar Regionen Fjernvarme AS om drift og vedlikehold av deres fjernvarmesentral med tilhørende anlegg. I tillegg får Hias Miljøpartner AS provisjon fra Østlandet Gjenvinning AS for avtalen de overtok i 2007 vedrørende agenturet på Molok renovasjonssystemer.

Omsetning Hias Miljøpartner AS	2,5 mill. kr
Årsoverskudd før skatt	0,4 mill. kr

HIAS DRIFT AS

Hias Drift AS er et heleid datterselskap av Hias Næring AS. Aktiviteten i selskapet har i 2008 bestått av utleievirksomhet til Hias IKS.

Omsetning Hias Drift AS	0,5 mill. kr
Årsoverskudd før skatt	0,1 mill. kr

HIAS BIOENERGI AS

Selskapet ble opprettet i 2008. Formålet med selskapet er «å eie og forvalte aksjer og aktiviteter knyttet til Bioenergiproduksjon». Foreløpig er dette et «hvilende» selskap.

Organisasjon og administrasjon

REPRESENTANTSKAPET:

Frøydis E. Sund, ordfører
Bjørn Simensen, varaordfører
Inger Kristin Sletten
Marit Finseth Løberg
Riitta Helgestad
Johnny Sterud
Egil Reinemo
Anne-Lise Bakken
Helge Bjørnsen
Eva Søgnebotten
Jan Olav Nybruket
Wenche Kvarberg
Tor Andre Johnsen
Knut Erik Villumstad
Synnøve Fjærgård

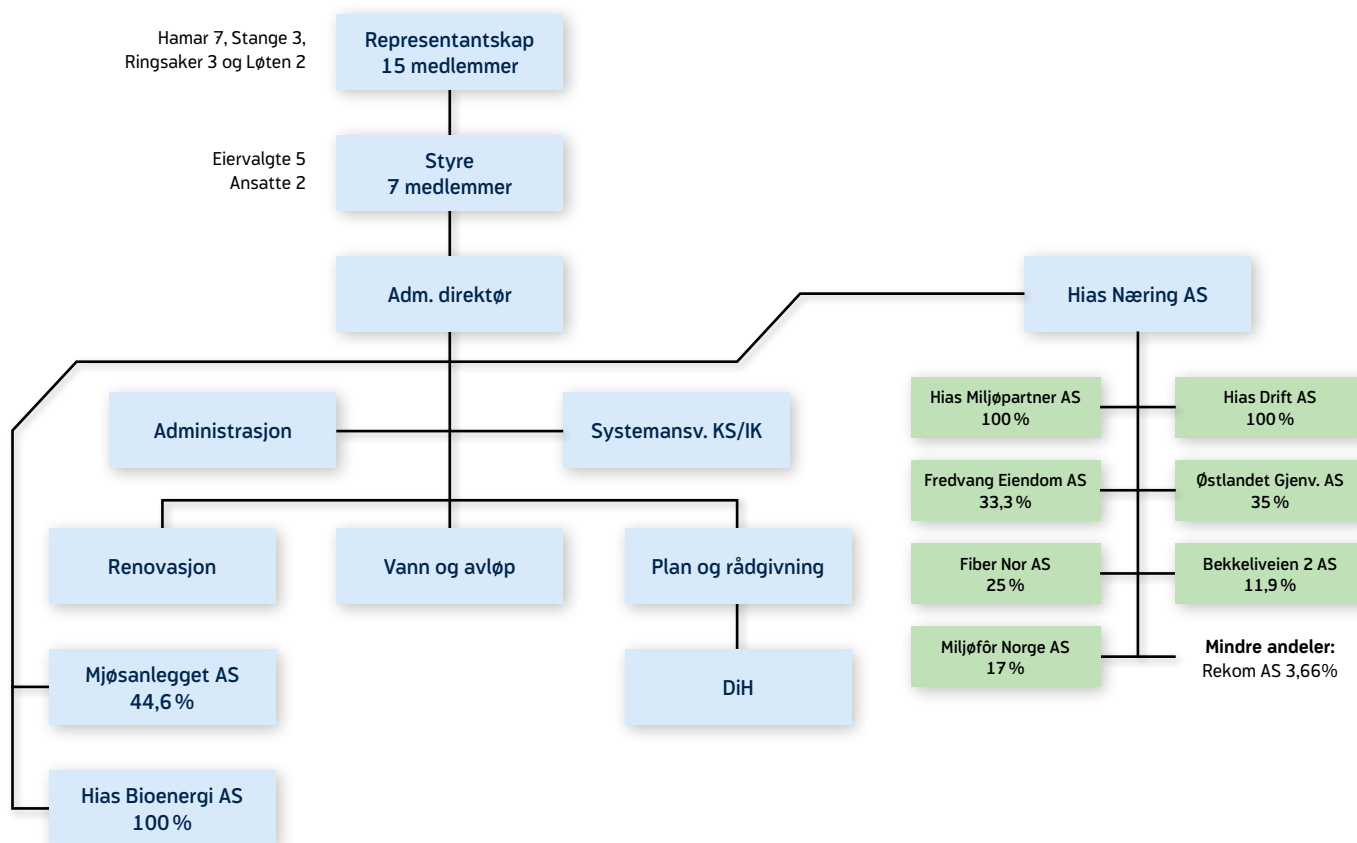
Hamar
Ringsaker
Hamar
Hamar
Hamar
Hamar
Hamar
Stange
Stange
Stange
Ringsaker
Ringsaker
Løten
Løten

STYRET:

Jan Tyriberget, *leder*
Morten Finborud, *nestleder (tom 24.04.08)*
Kristin Malonæs, *nestleder (fom 24.04.08)*
Christel Meyer (*fom 24.04.08*)
Kjersti Hoff (*tom 24.04.08*)
Bente Elin Lilleøkseth (*fom 24.04.08*)
Ole Johan Hjelmstad
Roy Rindal
Elisabeth Kirkeby (*tom 01.06.08*)
Lise M. Brodal (*fom 02.06.08*)

ADMINISTRASJON:

Ernst Øygarden	<i>adm. direktør</i>
Bjørn Erik Jønsberg	<i>renovasjonssjef</i>
Ove Sander	<i>vann- og avløpssjef</i>
Terje Wikstrøm	<i>plansjef</i>
Grethe Olsbye	<i>administrasjonssjef</i>

Vann

Status 2008

Visste du at...

...Hias IKS forsyner 49.000 personer, offentlig virksomhet og næringsliv med vann?

...Hias IKS leverte 5,6 mill m³ vann til kommunene Hamar, Stange, Løten og Ringsaker?

...Hias IKS leverer vann fra to behandlingsanlegg, ett i Hamar og ett i Stange?

...det arbeider 17 personer med drift og vedlikehold av vann-, avløp- og fjernvarmeanlegg i Hias samt lærlinger som automatiker og industrimekaniker?

Måloppnåelse

NOK VANN

Hias har levert den vannmengden kommunene har behov for.

GODT VANN IHT. FORSKRIFTER OG ANBEFALINGER

Hias har levert godt vann iht. forskrifter og anbefalinger i 2008.

Det har vært 1 tilfelle av avvik i analyser av rentvann fra behandlingsanleggene i forhold til bakteriologisk kvalitetskrav fastsatt i Drikkevannsforskriften. Uttatte kontrollprøver viste tilfredsstillende kvalitet.

Analyser av rutineprøver tatt på kommunenes og Hias sitt nett har vist fem avvik fra Drikkevannsforskriftens kvalitetskrav. Også her viste uttatte kontrollprøver tilfredsstillende kvalitet.

SIKKER VANNFORSYNING

Kommunene som drifter Hias sine vannledninger har rapportert om 1 brudd på disse ledningene i 2008. Leveransen av vann fra Hias sine anlegg har vært stabil i 2008.

Viktige hendelser og aktiviteter i 2008:

- *Den planlagte forbindelse for gjensidig forsyning av drikkevann mellom Hamar og Stange har nådd en milepæl. Forbindelsen mellom Vikingskipet og Arstad er etablert med 4,4 km ny ledning og ny pumpestasjon. Det er nå mulig å levere ca 75 % av Stange sitt forbruk fra Hamar. Motsatt veg er kapasiteten ennå under 20 % av Hamar sitt normalforbruk. Full kapasitet begge veger vil først være etablert når overføringsledningen er oppdimensjonert helt fram til Grønstad bassenget og Stange vannbehandlingsanlegg har utbygget kapasitet i 2015.*
- *Det er etablert anlegg for UV-bestråling av drikkevann ved Stange vannbehandlingsanlegg. Anlegget er i prøvedrift. Denne behandlingen uskadeliggjør eventuelle skadelige parasitter i vannet.*

Avløp

Status 2008

Visste du at...

... Hias IKS har rensert 7,6 mill m³ avløp fra kommunene Hamar, Løten, Stange og Ringsaker i 2008?

... avløpet er rensert for 181 tonn med avløpssjøppl som er kjørt til Heggvin og 3400 tonn tørrstoff med slam før det rensede avløpsvannet er ført ut i Mjøsa?

... i slambehandlingen er slammet omdannet til 1,6 mill. m³ biogass og 8500 tonn Biomasse med 52 tonn fosfor som gjør det ettertraktet som gjødsel og jordforbedring i jordbruket?

...biogassen nyttes til oppvarmingsprosessen i slambehandlingen samt produksjon av 1,7 mill kWh elektrisk energi tilsvarende forbruket i 75 boliger?

...369 skoleelever har besøkt avløpsrenseanlegget i 2008?

Måloppnåelse

RENSEKRAV OG KONSESJON

Myndighetenes krav til utslipp og tap via overløp på maks 2% er oppfylt. Registrerte overløp utgjorde 0,2% av den totale avløpsmengden.

Rensekravene i henhold til utslippstillatelsen er i 2008 overholdt for alle parametere på tross av fortsatt økning av tilført organisk materiale (KOF) og fosfor.

Kvaliteten av behandlet slam (Biomasse) har overholdt gjødselvareforskriftens kvalitetskrav til klasse II, som kan disponeres til jordbruk. Gjødselvareforskriftens krav om minimum 25% tørrstoff i Biomassen er ikke overholdt hele året.

Viktige hendelser og aktiviteter i 2008:

- Tidligere flashtank i slambehandlingen ombygget og tatt i drift som matetank.
- Nytt forurensnings avhengig avregningssystem for å gi industri insitament til å begrense påslippet til Hias er og vedtatt gjennomført over for større bedrifter i alle kommuner.

- *For å frigjøre kapasitet til rensing av avløp er det gjennomført tiltak for å begrense belastningen av avløpsrensingen med returstrømmer fra slambehandlingen.*
- *Det er gjennomført rehabiliteringer av prosessutstyr i biologisk og kjemisk rensetrinn for å effektivisere disse.*
- *I samarbeid med Norsk Protein og Hamar kommune er det arbeidet for å redusere sjenerende lukt fra avløpet til Norsk Protein nedenfor anlegget på Trehørningen. Hveberg pumpestasjon og ny pumpeledning er fra januar 2008 overtatt av Hias fra Hamar kommune.*

Viktige hendelser og aktiviteter i 2008:

- *Det er lagt ned mye arbeid i framtida for deponiet på Heggvin. Den nye forskriften for deponering av avfall som trer i kraft 01.07.2009 har betydd at restavfallet for framtida må sendes til forbrenning. Dette er også i samsvar med avfallsplanen. Forbrenningskapasiteten i Norge er foreløpig begrenset, slik at det vil være nødvendig med dispensasjon for fortsatt deponering fram til 2011. Driften av deponiet vil deretter kun omhandle inerte fraksjoner fra næring. Det er derfor satt av midler til lovpålagt etterdrift i 30 år for den delen av deponiet som inneholder husholdningsavfall.*
- *Hias tok 1. mai over administrasjonen av renovasjonen i Ringsaker. Godt samarbeid med Ringsaker kommune har gjort at overgangen har skjedd uten større problemer.*
- *Det er avholdt anbuds konkurranse for innsamling av husholdningsavfall for alle fire kommuner. Nortransport ble valgt som renovatør. For å samordne framtidlige anbud på innsamling starter den nye avtalen i Ringsaker 01.01.09, mens et felles anbud for alle de fire kommunene starter 01.01.10.*
- *Renovasjon av fritidseiendommer er videreutviklet i Hamar, Løten og Stange. Det er opprettet bringepunkter også i Ringsaker. Ordningen er enda under utvikling.*
- *Søknaden om konsesjon for drift av deponiet er godkjent.*

Renovasjon

Status 2008

Visste du at...

... 1 kg gjenvunnet avfall sparer CO₂-utslipp tilsvarende ca. 1 km bilkjøring? Det betyr at kildesorteringen i Hamarregionen «sparte» oss for CO₂-utslipp tilsvarende mer enn 36.000 kjørte km

... gjenvinning av papir reduserer produksjonsenergien ved produksjon til nytt papir med 1/3?

... innbyggerne i Hamarregionen sorterte ut 78% av avfallet til gjenvinning?

... fra 2011 vil alt restavfall gå til forbrenning?

Måloppnåelse

Utdrag fra mål i avfallsplan gjeldende fra 2006–2010:

- Økningen i mengde husholdningsavfall skal være lavere enn den økonomiske veksten, målt som brutto nasjonalprodukt (BNP).
- Andel utsortert avfall til gjenvinning skal være minst 80 % av vekten av total innsamlet mengde husholdningsavfall (2010).
- Energien i restavfallet skal utnyttes, enten ved forbrenning eller på annen måte som gir tilnærmet samme energiutnyttelse.
- Innsamlet mengde farlig avfall skal øke, både fra husholdninger og næringslivet. Restavfall skal ikke inneholde farlig avfall.
- Gebyrene skal ikke være høyere enn i andre kommuner som tilbyr en sammenlignbar renovasjonsordning, det vil si høy grad av kildesortering.

Status i forhold til noen av målene:

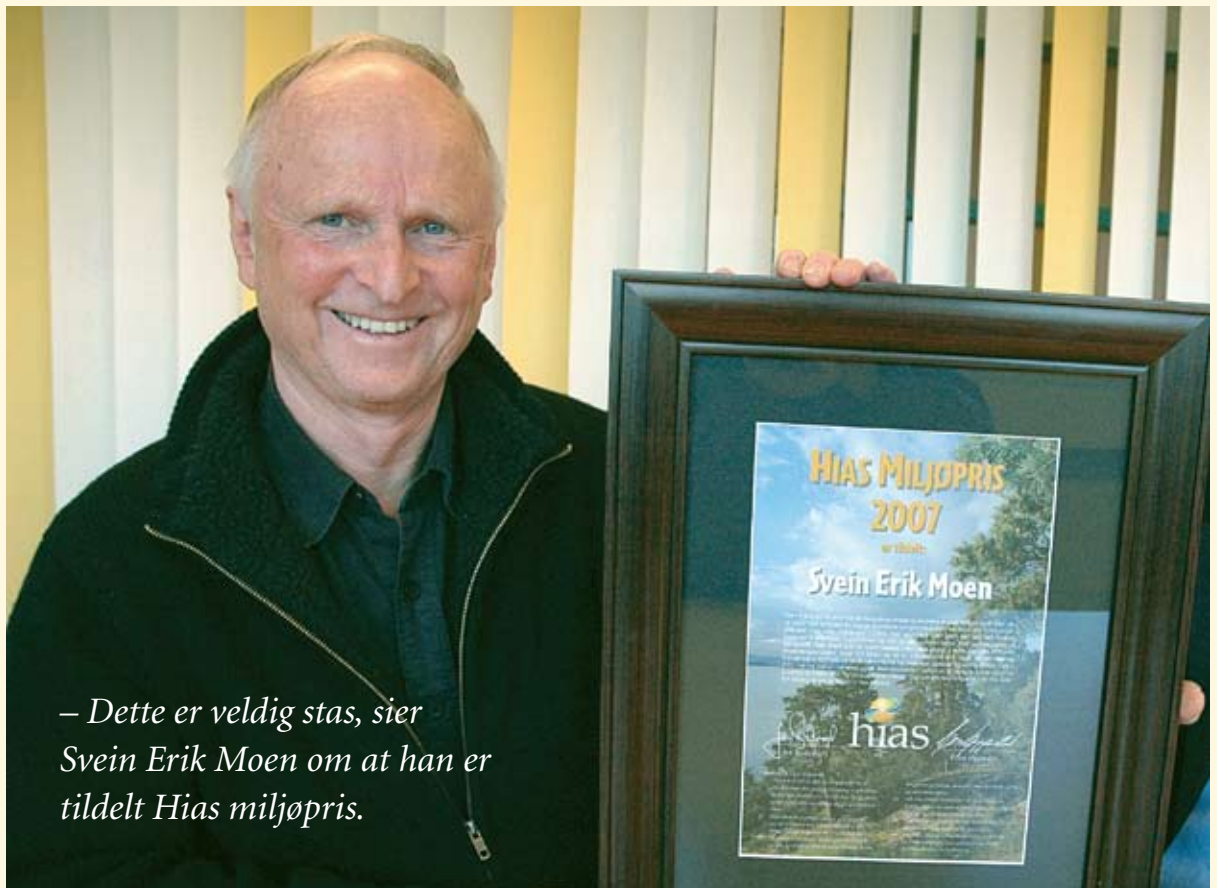
- Den totale mengden husholdningsavfall har i 2008 gått ned med 4,1%, mens BNP økte med 0,8 %.
- Utsortering til gjenvinning hadde en marginal nedgang i 2008 fra 79 til 78 %.
- Det ble i 2008 jobbet videre med samarbeidet mellom GLT, GLØR, SØIR og Hias IKS om et felles anbud på forbrenning av restavfall. Behandling av anbud og vedtak skjer i 2009.
- Det ble samlet inn 902 tonn farlig avfall i 2008, fordelt på 293 t miljøfarlig avfall og 609 t impregnert virke. Det betyr at det ble en nedgang på 1,5 %.
- Gebyrgrunnet per innbygger. (Tall fra Kostra/SSB)

2007

Hias	676 kr
Søir (06)	901 kr
GLØR	765 kr
GLT	717 kr
Hedmark	744 kr
Norge	734 kr

Det var en tydelig
stolt Svein Erik
Moen som mot-
tok Hias miljøpris.
Foto: Jon Iver Grue

– Dette er veldig stas, sier
Svein Erik Moen om at han er
tildelt Hias miljøpris.

Hias miljøpris til Svein Erik Moen

Moen var den første direktøren i Hias året etter etableringen i 1974, og tillegges en stor del av æren for at Norsk Vann (tidligere NORVAR) ble etablert på Hamar, som en av få nasjonale bransjeorganisasjoner utenfor Oslo-området.

Hias innstiftet miljøprisen i forbindelse med 25-årsjubileet i 1999. Den kan i utgangspunktet deles ut hvert år, men bare to kandidater har fått prisen fra før. I 1999 gikk den til Gøsta Kjellberg som dro i gang Mjøs-aksjonen på slutten av 70-tallet, mens Hamar Naturskole fikk prisen i 2002. Det er med andre ord en svært høytragende æresbevisning vi snakker om.

KREVENDE OPPGAVE

I styrets begrunnelse for valget av prisvinner er det lagt vekt på at han som selskapets leder påtok seg den krevende oppgaven å lede både byggeprosess og drift av avløpsrensaneanlegget med pumpestasjoner og ledningsnett. «Dette arbeidet, som var svært vellykket, bidro i sterk grad til å redde Mjøsa fra en truende forurensningssituasjon», heter det.

STYRELEDER OG DIREKTØR

Fra etableringen av Norsk Vann i 1986 var Moen arbeidende styreleder mens han fortsatt arbeidet i Hias. Han sluttet i Hias i 1987 for å bli den første

direktøren i Norsk Vann. Denne stillingen hadde han fram til 2003, da han etter eget ønske gikk over til å jobbe som spesialrådgiver. Norsk Vann er en knoppskyting fra Hias, som tok initiativ til at sju interkommunale selskaper gikk sammen om å starte en nasjonal samarbeidsorganisasjon for vann og avløp. Samtidig med dette ble Moen også tilbudt en stilling i Norsk Teknisk Naturvitenskapelig Forskningsråd, og jobbet en stund halv tid begge steder. Norsk Vann har siden starten utviklet seg fra å ha en ansatt i halv stilling, til at det nå er 12 ansatte ved kontoret på Fredvang i Hamar.

TUNGT VA-MILJØ

– De siste årene har Svein Erik jobbet med faglig utvikling. Blant annet har det gått ut på å få på plass et prosjektsystem med felles utviklingsprosjekter for kommuner og interkommunale selskaper som vi er veldig stolte av, sier administrerende direktør i Hias, Ernst Øygarden. Prosjektet omsetter årlig for 6–7 millioner kroner og har resultert i en rekke veiledninger og andre hjelpemidler for de fleste kommunene i Norge. Det er ingen overdrivelse å si at det her på Hamar er bygd opp en unik kompetanse som gjør at vi har et av de tyngste VA-miljøene i nasjonal sammenheng, avslutter Øygarden.

Et skattkammer med mye fint «skrot»

- Vi er overrasket over at så mye fint bare blir kastet, sier åttendeklassingene Alexander Skullerud (til venstre) og Mats Mellembakken ved Ajer ungdomsskole. Bak: Tor Arne Museth som er ansvarlig for Gjenbruksbua til Naturskolen på Stavsberg.

En eldgammel Singer tråsymaskin, en antikk spinnerokk, porselen, sykler, glasstøy og drøssevis med forskjellige bruksgjenstander.

Gjenbruksbua som elevbedriften til Hamar Naturskole driver på Hias sin gjenvinningsstasjon på Stavsberg, er et skattkammer med fullt brukbare ting & tang som folk har skrotet.

Skjønt skrot og skrot; - Vi er overrasket over at så mye fint bare blir kastet, sier Alexander Skullerud og Mats Mellembakken på Ajer ungdomsskole. Åttendeklassingene har sin første dag på Gjenbruksbua, som er et tilbud for elevene på Ajer, Ener og Børstad ungdomsskoler. - Folk fra Naturskolen var innom skolen for å informere om hva de holder på med her. Det hørtes så spennende og interessant ut at vi meldte oss på til rådgiveren med en gang, fortsetter de to elevene.

POPULÆR ELEVBEDRIFT

Tor Arne Museth som er ansvarlig for Gjenbruksbua sier at Naturskolen fant ut at de skulle lage en salgsbu, fordi de så at det er veldig mange fine ting som havner rett på dynga.

- Ettersom vi er en naturskole måtte vi ha med oss elever. Fra før hadde vi et bra opplegg for barnetrinet, men ingen ting for ungdomsskoleelever. Derfor ble det til at to elever om gangen fra hver av de tre ungdomsskolene i Hamar er her en fast dag i uka, fortsetter han. Rett etter sommerferien i fjor startet oppussingen av lokalene, som de har fått leie like ved hangaren på Stavsberg flyplass. Salget åpnet 18. oktober.

- Vi har åpent på dagtid mandager, tirsdager og torsdager, og i alt skal 12-14 elever innom elevbedriften i løpet av skoleåret. Inntektene fra salget finansierer strøm og leie av lokalene, i tillegg til at de skal gå til skoleturer. Nå står 17 elever på venteliste for å komme hit, sier Museth.

- KJEMPEBRA TILTAK

Hensikten med Gjenbruksbua er å gi elevene opplæring i gjenvinning og gjenbruk. I tillegg skal de se verdien av gamle gjenstander og få trening i kundebehandling, slik at de selv kan fastsette pris på gjenstandene som blir solgt. Hias har gitt tillatelse til at de kan plukke «skatter» i avfallscontainerne som kan få et nytt liv og komme andre til nytte. Noen av gjenstandene trenger enkle reparasjoner og må pusses opp, men forbausende mye er i god stand. Etter hvert som salgsbua har blitt bedre kjent blir også hamarsingene stadig flinkere til å komme rett på døra med ting de vil kvitte seg med, i stedet for å kaste det i restavfallet.

- Gjenbruksbua til Naturskolen er et kjempebra tiltak. Det hender at jeg er her for å kjøpe noe eller gi bort ting. Men ettersom jeg er litt samler selv er det veldig lite jeg kaster, sier Bjørg Bårdseng, som denne gangen har kommet for å kjøpe porselenskrus og en lysesstake i krystall. Alexander og Mats er på sin side ikke i tvil om hva som fanger deres interesse aller mest. - Det er alle videofilmene, kommer det unisont.

– Fra 1. juli neste år blir det forbudt å deponere nedbrytbart avfall på Heggvin, fastslår stortingsrepresentant Trygve Magnus Slagsvold Vedum (Sp) fra Stange.
Foto: Lise M. Brodal

Rødt lys for Heggvin deponi

Heggvin kan feire 20-årsjubileum i år. Samtidig har Stortinget vedtatt et forbud mot å deponere nedbrytbart avfall fra 1. juli 2009.

I dag havner 20 prosent av husholdningsavfallet fra Hedmarken på Heggvin deponi. Fra neste år skal restavfallet gå til forbrenning og energiutnyttelse, men deponiet på Heggvin vil bestå som det eneste godkjente deponiet i Hedmark. Det vil fortsatt være behov for et deponi for avfall som ikke er nedbrytbart og ikke kan gjenvinnes.

MONNER MYE OG KOSTER LITE

Stortingsrepresentant Trygve Magnus Slagsvold Vedum (Sp) fra Stange har vært med på å vedta deponiforbudet.

– Med kildesortering og alt annet som har skjedd de siste 15 årene har det vært en revolusjon innen avfallssektoren. Innbyggerne på Hedmarken er flinke til å tenke miljø og synes det er all right å bidra litt selv, men det er ikke lett å få til gode løsninger som gjør at folk kan levere på en enkel måte. Det som er bra er at vi nå får brukt den siste resten som er igjen i avfallet til energi, og som kan erstatte andre energikilder. I stedet for å deponere nedbrytbart avfall som slipper ut metangass og CO₂, kan energien utnyttes til å varme opp bygninger og hus, sier han.

– Hvis vi skal snu trenden med økte utslipp av klimagasser og vinne miljøkampen er det tusen gode løsninger som må til. Dette er et praktisk og godt grep som monner mye og koster lite, fortsetter stortingsrepresentanten.

KILDESORTERER SÅ GODT HAN KAN

Den framtidige løsningen for restavfallet er forbrenning med energiutnyttelse, og målet må være å få brukt energien lokalt. Det fører til verdiskapning og gir mindre utslipp til transport. Når vi går inn i en tid med energiutnyttelse av restavfallet, da må det også være et mål at hver enkelt kildesorterer mest mulig, slik at vi får brukt opp igjen det vi kaster, fortsetter Slagsvold Vedum. Selv prøver han å bidra for miljøet med å kildesortere så godt han kan.

– Jeg har plast i plastavfall og papir i papiravfall, men kan helt sikkert bli flinkere. I forbindelse med at jeg er på Stortinget har jeg en pendlerleilighet i Oslo. Der blir alt kastet i en stor dunk. Det gjør nesten litt vondt at jeg ikke får kildesortert mer, men nå skal det bli kildesortering i Oslo også.

Hias overtar i Ringsaker

Den 13.mai 2008 tok Hias over innsamling, transport og gjenvinning av husholdningsavfallet i Ringsaker kommune.

STERKERE SAMMEN

Sammen med Frøydis Sund, som er ordfører i representantskapet i Hias er ordfører Anita Ihle Steen glad for at Ringsaker nå blir innlemmet i en felles renovasjonsordning på Hedmarken. Mens Hamar, Stange og Løten har samarbeidet om dette lenge, har Ringsaker kommune gjort jobben alene. – Jeg vet ikke helt hvorfor det har vært slik. Vi har jo de samme småsamlere og gjenvinningsstasjonene og kan like godt bli med på fellesløsningene. Nå ser vi også at åpningstidene på gjenvinningsstasjonen i Moelv blir utvidet, sier Anita Ihle Steen.

Frøydis Sund legger til at vedtaket i kommunestyret den 7. mars var en jubeldag for representantskapet i Hias. – Helt fra den første avfallsplanen for Hamar, Stange, Løten og Ringsaker ble laget i 1997, har det vært et ønske at Ringsaker ble med i en felles renovasjonsløsning. Det er helt utrolig hvordan renovasjonsbilene til nå har snudd på Stavsberg. Miljømessig gode løsninger er viktig for Innlandskommunene, og i stedet for å bruke kompetanse og ressurser på hver sin plass er dette et eksempel på at fire kommuner blir sterke og gode sammen, sier hun.

AVFALLSMENGDEN MÅ NED

Innsamlingen av matavfall i Hias-området har økt med 14 prosent siden 2006. Selv om de kan skryte av en gjenvinning på 79 prosent som er landets beste, minner

Ihle Steen og Sund om at det er en stor politisk utfordring å sørge for at avfallsmengden går enda mer ned.

– Det hadde vært greit å ikke bli husket som en generasjon som etterlot seg et søppelberg til problem for kommende generasjoner. Det er ikke lett å snu et forbruksmønster med alt for stor kjøpekraft, men hvor mange TV'er er det ikke som havner på gjenvinningsstasjonene, fordi nye modeller er litt flatere? Noen kommuner, som Hamar og Ringsaker har begynt å utarbeide egne klimameldinger. Der er transport og energi viktige brikker, men uansett om vi har gode felles renovasjonsløsninger er vi er nødt å sette oss mål for å få ned avfallsmengden, poengterer de.

INGEN STORE ENDRINGER

Det ble nye åpningstider på gjenvinningsstasjonen i Moelv fra 1. mai. Der er det nå åpent en dag mer, men de som bruker stasjonen må merke seg at det ikke lenger er åpnet på tirsdager. Ellers blir det ingen store endringer for innbyggerne i Ringsaker, bortsett fra at de må ringe til Hias angående renovasjon og ikke til kommunene, og at renovasjonsbilene fra nyttår får Hias-logo. Det vil si at henting av våtorganisk, rest- og plastavfall blir som før. Renovasjonsgebyret for 2008 forblir uendret.

Frøydis Sund med datteren Augusta på fire måneder, er ordfører i representantskapet i Hias. Til høyre: Ringsaker-ordfører Anita Ihle Steen. Foto: Jon Iver Grue

Knutstad & Holen er kjent som en delikatesseforretning på Hamar. Desto viktigere er det at vannet som de mottar fra Hias er rent. På bildet holder Kjetil Holen et pappmonster av en fisk, assistert av Bjørg Solvår Krogh, og Lars Birger Håvå. Foto: Jon Iver Grue

Vannet som holder vann

Alle næringsmiddelbedrifter har strenge krav til at vannet må være rent. Hver måned tar Hias bakteriologiske prøver av vannet som Knutstad & Holen på Hamar mottar for å forvise seg om at kvaliteten virkelig holder vann.

– Som en næringsmiddelbedrift bruker vi veldig mye vann. Ikke direkte i produksjonen som tilsetningsstoffer, men til bløting av lutefisk i julesesongen som varer fra begynnelsen av oktober og helt til påske. I tillegg produserer vi 1000 kilo is i døgnet i egen butikk og til andre fiskedisker rundt omkring. Det sier seg selv at vi er opptatt av at vannet må være rent, sier Ole Jacob Holen ved Knutstad & Holen.

30-TALLS PRØVEPUNKTER

Bedriften med fiskebutikk i Grønnegata og produksjonsanlegg på Midtstranda, er blant et 30-talls prøvepunkter i Hamar, Løten og Stange. Knutstad & Holen har hatt ordningen med prøvetaking siden 2000 og synes den er veldig bra og betryggende. – I tillegg til prøvene som Hias tar, tar vi også egne prøver fra tappepunkter inne i butikken annenhver måned, sier Holen.

Vannprøvene blir sendt til LabNet for fysiske, kjemiske og bakteriologiske analyser. Dr. ingeniør Torgeir Saltnes i

Hias, forteller at de har en forskrift å forholde seg til som inneholder krav til forskjellige parametere innenfor de tre hoved-kategoriene, og som det måles på. Resultatene må være under grenseverdiene. Hvis det er avvik har laboratoriet egne rutiner som sikrer hurtig varsling. Da er det vi som sammen med kommunene bestemmer hva som skal gjøres, sier han.

DEKKER HELE FORSYNINGSOMRÅDET

Hias prøver å dekke opp hele forsyningsområdet med prøver fra vannettet. Hamar vannbehandlingsanlegg forsyner Hamar og deler av Ringsaker, mens Stange vannbehandlingsanlegg forsyner Stange og Løten. – Prøvetakingen skjer i samarbeid med kommunene, som også er med og foreslå eventuelle utvidelser av prøvetakingsplanen. Disse planene legges opp for et år av gangen og ruller på forskjellige punkter, avslutter Torgeir Saltnes.

Rekruttering – VA-bransjens største utfordring?

Naturlig avgang pga. alder, få som vil jobbe i bransjen, få søkere til VA-utdanning, nedlegging av utdanningstilbud, og på toppen av det hele, mangel på VA-lærere pga forgubbing. Det er noen av utfordringene VA-bransjen står overfor.

Hias har allerede merket nedgang i antall kvalifiserte søkere til utlyste stillinger på vann og avløp. Det gjelder særlig for ingeniør- og sivilingeniørstillinger. Erfaringen er at det må flere annonser til, prosessen tar lengre tid og det koster mer. På sikt er bransjen lite tjent med å rekruttere fra hverandre, og Hias har iverksatt noen tiltak for å bedre situasjonen.

TRAINEE

En vei mot målet for å rekruttere flere høyt utdannede er å ta inn traineer. Hias er medlem av Trainee Innlandet, og gjennom ordningen fikk selskapet sin første trainee i 2008. Trainee Sondre Eikås, har mastergrad i økologi fra Universitet for miljø og biovitenskap på Ås.

– Det at Hias er opptatt av å rense og redusere avfall, helst gjennom gjenbruk, er økologi i praksis og passer både min utdanning og overbevisning, sier Sondre. Det

er derfor lett å være engasjert. I tillegg har jeg fått være med å bestemme hva slags arbeidsoppgaver jeg skal gjøre og hvordan de bør løses. Dette har gjort at jeg har relevante og interessante oppgaver. Sondre har deltatt i kartlegging av hva som kommer inn på avløpsnett av tungmetaller og andre spesielt belastende påslipp av organisk materiale og fosfor m.m. I et annet prosjekt jobber han med å kompostere slam, hageavfall og aske for å lage et godt jordforbedringsmiddel.

ETTERUTDANNING AV ANSATTE

Ansatte i Hias har mulighet til å søke om utdanningsstøtte og -permisjon for egen faglig utvikling som er relevant for selskapet. Høsten 2008 startet tre ansatte på deltids ingeniørstudier. De er ikke de eneste som har valgt å søke om utdanningsstøtte. Flere andre på andre fagområder benytter seg av, og har benyttet seg av tilbudet.

SAMARBEID OG REKRUTTERINGSSTRATEGI

Hias har siden det var egen driftsoperatørlinje ved Stange videregående skole hatt mange lærlinger på VA, og flere av disse har senere fått fast jobb. Nå samarbeider selskapet med Norsk Vann, KS, Fagforbundet og Fylkeskommunen om å få gjenopprettet et slik tilbud. Dette samarbeidet, sammen med andre forslag til tiltak, vil i 2009 bli en del av en langsiktig rekrutteringsstrategi for selskapet.

Sondre Eikås er første trainee i Hias. Her er han på avløpsrenseanlegget med gasstanken knyttet til slambehandlingsanlegget i bakgrunnen.

Styrets beretning 2008

HIAS' VIRKSOMHET

Hias IKS er et interkommunalt vann, avløp og renovasjons-selskap som er dannet og eid av kommunene Hamar, Løten, Stange og Ringsaker. Selskapet er organisert som IKS (interkommunalt selskap) etter lov om interkommunale selskaper. Selskapet har kontoradresse i Hamar, men driver forskjellige anlegg og tekniske installasjoner i alle eierkommunene.

Selskapets formål er å anlegge, eie og drive kommunaltekniske fellesanlegg for vann, avløp og renovasjon i de deltagende kommunene. I tillegg kan Hias IKS påta seg andre oppgaver og gå inn med eierandel i andre foretak når dette fremmer selskapets interesse.

Gjennom Driftsassistansen for VA er Hias IKS støttefunksjon på vann- og avløpssektoren for de andre kommunene i Hedmark. Gjennom det heleide datterselskapet Hias Næring AS har Hias IKS organisert skattepliktig og risikoutsatt virksomhet. Hias Drift AS og Hias Miljøpartner AS er heleide datterselskaper av Hias Næring AS. Hias Drift AS driver med utleie av bygg og maskiner til Hias IKS. Hias Miljøpartner AS er i hovedsak et faktureringselskap for skattepliktig virksomhet utført av personale i Hias IKS. Hias IKS har opprettet et nytt selskap i 2008, Hias Bioenergi AS. Formålet med selskapet er «å eie og forvalte aksjer og aktiviteter knyttet til Bioenergiproduksjon». Foreløpig er dette et «hvilende» selskap.

RESULTAT, UTVIKLING OG RISIKO

Hias IKS har i hovedsak inntekter fra salg av vann, rensing av kloakk, drift av gjenvinningsstasjoner og deponi, samt fra innsamling av forbruksavfall i Hamar, Løten, Ringsaker og Stange. Denne virksomheten er basert på langsiktige avtaler med eierkommunene, og er ikke tidsbegrenset.

Inntektene er regulert gjennom særlovgivning og forskrifter («Lov om vann og kloakkavgifter» og «Lov om forurensning») og skal være til selvkost etter «Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester» (KRD 2003). Utvikling i selvkostgraden har vært slik:

	2004	2005	2006	2007	2008
Selvkostgrad pr. år	98,5%	100%	97,9%	95,6%	100,6%
Selvkostgrad akk. fra 2003	99,9%	100%	97,9%	93,6%	95,2%

Hias IKS har i 2008 hatt en omsetning på 158,7 mill. kr, og et regnskapsmessig overskudd på 10,0 mill. kr. I 2007 var inntekten 125,7 mill. kr og det regnskapsmessige overskuddet 5,0 mill. kr. Overskuddet overføres i sin helhet til egenkapitalen. Den store økningen i omsetning fra 2007 til 2008 skyldes overtagelse av renovasjonsordningen for

Ringsaker fra 1.5.08. Egenkapitalen utgjør 58,5 % av de totale eiendelene og likviditeten er meget god.

Konsernet har hatt en omsetning på 160,0 mill. kr, og et overskudd på 12,1 mill. kr. Tilsvarende tall i 2007 var 136,3 mill. kr og 7,9 mill. kr. Egenkapitalprosenten i konsernet er på 59,1% og likviditeten er meget god.

Siden prisene til eierkommunene er basert på selvkost, vil risikoen knyttet til fremtidige resultater i Hias IKS være liten. Selvkostgraden er rentesensitiv, hvilket innebærer at større svingninger i rentemarkedet får konsekvenser for prisen Hias kan levere tjenester til, uavhengig av lånebelastning.

Eventuelle usikkerheter for øvrig er først og fremst knyttet opp mot endringer i eksterne rammebetingelser. Konsekvensen av slike endringer vil imidlertid hovedsakelig være endrede priser til kunder, ikke endringer i selskapets resultat og balanse. I 2009 blir det forbudt å deponere organisk avfall. Restavfallet skal til forbrenning, og anbudskonkurransen er foreløpig ikke avgjort. Hias vil få dispensasjon fra forbudet fram til valgt løsning er på plass. Selskapet har gjennomført en ny beregning av etterdriftskostnadene, og avsatt midler i regnskapet iht. denne. Det er for øvrig på det nåværende tidspunkt ingen kjente forhold som vil ha vesentlig påvirkning på selskapets utvikling fremover.

Gjennom IKS-loven er eierkommunene solidarisk ansvarlig for selskapets forpliktelser. Eierkommunene utgjør også det vesentligste av kundegrnlaget for selskapet. Eierkommunenes andel av omsetning og kundefordringer pr. 31.12.08 utgjorde henholdsvis 71% og 82%. Kreditt- risikoen ansees derfor å være svært lav. Selskapet er til en viss grad eksponert mot endringer i rentenivået, da selskapets gjeld har flytende rente. Selskapet har utarbeidet en finansstrategi, som setter rammer for forvaltning av kapital.

FORTSATT DRIFT

Årsregnskapet for 2008 er satt under forutsetning av fortsatt drift. Det bekreftes herved at forutsetningen for fortsatt drift er tilstede.

ARBEIDSMILJØ

Selskapet er opptatt av å legge til rette for et godt arbeidsmiljø og gjennomfører arbeidsmiljøundersøkelser regelmessig. Rekrutteringen til bransjen er lav og et godt arbeidsmiljø er en viktig konkurransefaktor for Hias. Selskapet arbeider aktivt med rekruttering, gjennom støtte til videreutdanning, som deltids ingeniørstudier, deltakelse i trainee ordning, og å delta med lærekrefter på Norsk Vann sine kurs.

Det har vært rapportert 1 arbeidsulykke med personskade i 2008. Det totale sykefraværet i 2008 var 5,22 % hvorav 1,52 % var langtidsfravær, mot henholdsvis 4,16 % og 1,24 % i 2007.

LIKESTILLING

Selskapet har ved utgangen av 2008 59 ansatte. Av disse er 19 kvinner og 40 menn. Gjennomsnittlig årslønn i selskapet er kr 385' for kvinner og kr 388' for menn.

Det er ikke satt i gang spesielle tiltak for å fremme likestilling i 2008. Ved ansettelser til avdelinger hvor ett kjønn er underrepresentert, vil vi foretrekke dette kjønn dersom kvalifikasjonene for øvrig er like. Vi har lyktes best med dette ved ansettelser av driftsoperatører på Renovasjon drift, og på Plan og rådgivning hvor det nå er like mange kvinner og menn.

YTRE MILJØ

Hias IKS er en miljøbedrift, og har ansvar for å ivareta det ytre miljø på vann, avløp og renovasjonssiden. Selskapet er således en betydelig bidragsyter for opprettholdelse av et godt ytre miljø. Virksomheten er underlagt lovverk og konsesjonsvilkår som selskapet opererer innenfor. Selskapet er sertifisert etter ISO 14001, og arbeider således kontinuerlig med forbedringer i et miljøperspektiv. Resultatet av revisjonen 2008 var null avvik. Det utarbeides hvert år egen miljørapport. Det er i 2008 ikke rapportert om hendelser i driften som har hatt negative konsekvenser for miljøet.

REDEGJØRELSE FOR ÅRSREGNSKAPET OG RESULTATDISPONERING

Etter styrets oppfatning gir fremlagt resultatregnskap og balanse med noter et riktig bilde av virksomhetens resultat for 2008, og økonomiske stilling ved årsskiftet. Det er ikke inntrådt forhold etter regnskapsårets slutt som er av betydning for bedømmelsen av regnskapet.

Hamar, den 17.3.09
Styret for Hias IKS

Kristin Malonæs

Christel Meyer

Bente Elin Lilleøkseth

Ole Johan Hjeltnes

Lise M. Brodal

Roy Rindal

Jan Tyrberget
Styreleder

Ernst Øygarden
Administrerende direktør

Takker de ansatte ...

Styret og representantskapet i Hias takker de ansatte for flott innsats i året som har gått!

Resultatregnskap

Beløp i hele tusen kroner

Hias IKS regnskap 2007	Hias IKS regnskap 2008	Hias IKS rev. budsjett 2008		Note	Konsern regnskap 2008	Konsern regnskap 2007
124 239	140 244	138 558	Salgsinntekt	2	140 491	128 597
1 422	18 489	2 671	Annen driftsinntekt		18 489	7 705
125 662	158 733	141 229	Sum driftsinntekt		158 980	136 302
-	-	-	Varekostnad		36	2 171
32 024	34 854	33 522	Lønnskostnad	5,6	34 858	32 791
13 978	13 967	14 184	Avskrivninger	7	14 181	18 325
73 990	96 660	86 039	Annen driftskostnad	3	95 997	74 518
14	211	-	Tap på fordringer	1	211	14
120 006	145 693	133 745	Sum driftskostnad		145 283	127 818
5 656	13 041	7 484	DRIFTSRESULTAT		13 697	8 484
2 295	2 557	2 004	Finansinntekt		4 423	3 506
2 946	5 628	4 891	Finanskostnad	13	5 685	3 231
-651	-3 070	-2 887	Sum finansinntekt/-kostnad		-1 262	274
5 005	9 970	4 597	RESULTAT FØR SKATT		12 434	8 758
-	-	-	Skattekostnad	16	290	809
5 005	9 970	4 597	ÅRSRESULTAT		12 145	7 949

Balanse

Beløp i hele tusen kroner

Hias IKS 31.12.2007	Hias IKS 31.12.2008		Note	Konsern 31.12.2008	Konsern 31.12.2007
EIENDELER					
45 255	46 031	Bygninger og bygningsmessige anlegg		47 719	47 046
76 727	73 895	Ledningsnett, grøfter o.l.		73 895	76 727
7 708	8 286	Utearealer, plasser o.l.		8 286	7 708
19 440	28 704	Maskiner og anlegg		29 854	20 930
3 242	4 724	Biler, transport- og anleggsmaskiner		4 724	3 242
4 863	6 128	Utstyr og inventar		6 231	4 863
1 690	5 114	Verktøy og tekniske installasjoner		5 114	1 690
2 202	2 140	Edb-utstyr og andre kontormaskiner		2 140	2 202
24 130	37 148	Anlegg under utførelse		37 148	24 130
185 257	212 169	Sum varige driftsmidler	7	215 111	188 538
8 000	13 110	Investering i datterselskap	10	-	-
23 319	9 706	Investering i aksjer og andeler	9	14 768	28 381
31 319	22 816	Sum finansielle anleggsmidler		14 768	28 381
216 576	234 985	Sum anleggsmidler		229 879	216 919
16 538	20 815	Kundefordringer	11	21 148	17 337
584	415	Andre fordringer	11	415	584
25 291	23 473	Kortsiktige finansinvesteringer	12	23 473	25 291
11 393	34 463	Bankinskudd, kontanter og lignende	4	47 395	16 672
53 807	79 166	Sum omløpsmidler		92 431	59 884
270 383	314 151	SUM EIENDELER		322 310	276 803
EGENKAPITAL OG GJELD					
20 000	20 000	Inskutt egenkapital	17	20 000	20 000
153 800	163 771	Annen egenkapital	17	170 506	158 372
173 800	183 771	Sum egenkapital		190 506	178 372
17 523	28 884	Avsetning til forpliktelser	6,14	29 059	17 793
59 154	82 231	Gjeld til kredittinstitusjoner	13,15	82 876	59 956
76 677	111 115	Sum langsiktig gjeld		111 935	77 749
11 189	11 708	Leverandørgjeld		11 796	11 038
-	-	Betalbar skatt	16	388	428
3 476	1 014	Skyldige offentlige avgifter		1 139	3 726
5 240	6 543	Annen kortsiktig gjeld		6 545	5 490
19 905	19 266	Sum kortsiktig gjeld		19 868	20 682
96 582	130 381	Sum gjeld		131 804	98 431
270 383	314 151	SUM EGENKAPITAL OG GJELD		322 310	276 803

Noter

Beløp oppgitt i hele tusen kroner hvis ikke annet spesifiseres.

Note 1 – Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk. Selskapet har ikke endret anvendelsen av regnskapsprinsipper i 2008.

HOVEDREGEL FOR VURDERING OG KLASIFISERING AV EIENDELER OG GJELD

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk, er klassifisert som anleggsmidler. Andre eiendeler er klassifisert som omløpsmidler. Fordringer som skal tilbakebetales innen ett år, er alltid klassifisert som omløpsmiddel. Ved klassifisering av kortsiktig og langsiktig gjeld er analoge kriterier lagt til grunn.

Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi når verdifallet ikke forventes å være forbigående. Anleggsmidler med begrenset økonomisk levetid avskrives planmessig. Langsiktig gjeld balanseføres til nominelt mottatt beløp på etableringstidspunktet. Langsiktig gjeld oppskrives ikke til virkelig verdi som følge av renteendring.

Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt mottatt beløp på etableringstidspunktet. Kortsiktig gjeld oppskrives ikke til virkelig verdi som følge av renteendringer.

VARIGE DRIFTSMIDLER

Varige driftsmidler avskrives over forventet økonomisk levetid. Avskrivningene er fordelt lineært over antatt økonomisk levetid. Aktiveringer vedrørende investeringer i de leide administrasjonslokalene avskrives lineært over leiekontraktens varighet.

FORDRINGER

Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning for forventet tap. Avsetning til tap gjøres ut fra en individuell vurdering av fordringene.

ANLEGGSAKSJER- OG ANDELER

Anleggsaksjer- og andeler er balanseført til anskaffelseskost. Investeringene nedskrives til virkelig verdi dersom verdifallet ikke er forbigående. Mottatt utbytte og andre overskuddsutdelinger fra selskapene inntektsføres som finansinntekt.

AKSJER I DATTERSELSKAP

Aksjer i datterselskap er vurdert til kostpris i morselskaps regnskap. I konsernregnskapet er datterselskapet konsolidert i sin helhet.

MARKEDSBASERTE FINANSIELLE OMLØPSMIDLER

Markedsbaserte finansielle omløpsmidler som tilfredsstiller kravene til en handelsportefølje er vurdert til virkelig verdi på balansedagen.

PENSJONSFORPLIKTELSE

Selskapet er pliktig til å ha tjenstepensjonsordning etter lov om tjenstepensjon. Tariffestet kollektiv tjenstepensjonsordning tilfredsstiller kravene i lov om tjenstepensjon. Selskapet fører pensjonsforpliktelsene netto.

Selskapets pensjonsansvar er dekket gjennom pensjonsordning i Kommunal Landspensjonskasse. Denne ordningen gir en definert ytelse i forhold til tariffavtalen i kommunal sektor.

SKATTER

Skatter kostnadsføres når de påløper, slik at skattekostnaden er knyttet til regnskapsmessig resultat før skatt. Skattekostnaden består av betalbar skatt, utsatt skatt og utsatt skattefordel i datterselskapenes regnskaper. Morselskapet er ikke skattepliktig.

KONSERNDANNELSE/KONSOLIDERING

I konsernregnskapet til Hias IKS inngår morselskapet Hias IKS og datterselskapene Hias Bioenergi AS og Hias Næring AS med sine datterselskaper Hias Miljøpartner AS og Hias Drift AS. Alle datterselskapene er heleide. Ved konsolidering er bokført verdi av aksjer i datterselskapet eliminert mot egenkapitalen. Alle øvrige konserninterne transaksjoner er eliminert ved konsolideringen. Datterselskapene benytter de samme regnskapsprinsipper som morselskapet. I notene til årsregnskapet er regnskapstallene spesifisert på morselskap og konsern, der hvor tallene er forskjellige.

Note 2 – Driftsinntekter fordelt på virksomhetsområder

	Morselskap		Konsern	
	2007	2008	2007	2008
Vann	15 879	18 668	15 879	18 668
Avløp	33 647	41 928	33 647	41 928
Renovasjon	67 770	89 995	67 770	89 995
Driftsassistansen	2 744	3 394	2 744	3 394
Andre	5 622	4 748	16 263	4 995
Sum	125 662	158 733	136 303	158 980

Note 3 – Andre driftskostnader (poster som er sammenslått)

	Morselskap		Konsern	
	2007	2008	2007	2008
Materialer og fremmedytelser	12 393	14 234	12 455	14 286
Frakt og transport	17 985	25 777	18 041	25 777
Lokaler og områder	14 672	15 804	14 689	15 728
Leie av maskiner, inventar og liknende	668	880	588	409
Kjøp av verktøy, inventar, dritsmaterialer	9 286	10 204	9 434	10 204
Reparasjoner og vedlikehold	6 752	6 983	7 097	6 877
Fremmede tjenester	5 496	6 677	5 464	6 611
Kontorkostnad, telefon og porto	2 944	2 942	2 945	2 939
Transportmidler	1 042	1 033	974	1 033
Reise, salg, kontingenter, forsikringer og diverse	3 968	14 044	4 046	14 051
Aktiverte interne kostnader	(1 217)	(1 918)	(1 217)	(1 918)
Sum	73 990	96 660	74 517	95 997

Note 4 – Bankinnskudd, kontanter og lignende

HIAS IKS

I beløpet bankinnskudd, kontanter og lignende inngår kr 1 282 399 i bundne bankinnskudd i forbindelse med skattetrekk.

KONSERN

I beløpet bankinnskudd, kontanter og lignende inngår kr 1 282 399 i bundne bankinnskudd i forbindelse med skattetrekk.

Note 5 – Lønnskostnader ansatte, godtgjørelser m.m.

	Morselskap		Konsern	
	2007	2008	2007	2008
Lønninger	23 732	25 140	24 334	25 140
Folketrygdavgift	3 389	3 592	3 473	3 592
Pensjonskostnader	4 027	4 783	4 097	4 787
Andre ytelser	877	1 339	887	1 339
Sum	32 025	34 854	32 791	34 858

Gjennomsnittlig antall ansatte: 60 i morselskapet. I datterselskapene er det ingen ansatte.

Ytelser til ledende personer – Morselskap	Adm. direktør	Styre/ rep.skap	Revisor	Morselskap	Konsern
Lønn og styregodtgjørelse for heleide datterselskaper	899	479	Revisjon	52	92
Pensjonsutgifter (innbetalt pensjonspremie)	285		Bistand	23	29
Annen godtgjørelse	10				

Note 6 – Pensjonskostnader, -midler og -forpliktelser

TJENESTEPENSJON

Foretakets pensjonsansvar i forhold til den ordinære tariffestede kollektiv tjenstepensjonsordningen er dekket gjennom pensjonsordning i Kommunal landspensjonskasse og omfatter 59 ansatte pr. 31.12.2008. Tjenstepensjonsordningen gir ved full opptjening en alderspensjon som sammen med folketrygdens ytelser utgjør en samlet bruttopensjon på 66 % av pensjonsgrunnlaget. I tjenstepensjonsordningen inngår også uføre-, ektefelle-, barnepensjon og AFP/tidligpensjon. Disse ytelsene samordnes med pensjoner som utbetales fra folketrygden. Tjenstepensjonsordningen i KLP er etter Norsk Regnskapsstandard nr. 6 definert som en multiemployer plan. Hias har balanseført sin andel av totale pensjonsforpliktelser, og resultatført årets pensjonskostnad. Arbeids-giveravgift er inkludert i tallene.

AKTUARMESSIGE FORUTSETNINGER:

Med hensyn til dødelighet og uførhet m.v. er det benyttet forutsetninger som i KLP's forsikringstekniske beregningsgrunnlag. For øvrig er følgende forutsetninger lagt til grunn;

Årlig avkastning	5,5 %
Diskonteringsrente	5,3 %
Årlig lønnsvekst	4,5 %
Årlig vekst i folketrygdens grunnbeløp	4,25 %

Pensjonskostnader	Morselskap		Konsern	
	2007	2008	2007	2008
Nåverdien av årets opptjening	2 650	2 937	2 716	2 937
Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	2 663	2 743	2 669	2 749
Forventet avkastning av pensjonsmidlene	-2 033	-1 923	-2 037	-1 927
Resultatført estimatavvik	541	750	541	749
Administrasjonskostnader	168	202	172	204
Arbeidsgiveravgift	431	498	440	499
Ansattes egenandel	-393	-425	-404	-425
Periodens pensjonskostnad	4 027	4 783	4 097	4 787
Pensjonsforpliktelse	2007	2008	2007	2008
Brutto påløpt pensjonsforpliktelse	49 517	46 190	49 629	46 289
Pensjonsmidler	33 833	35 330	33 919	35 408
Netto pensjonsforpliktelse ekskl. aga.	15 684	10 860	15 710	10 881
Arbeidsgiveravgift	2 211	1 531	2 215	1 534
Netto pensjonsforpliktelse inkl. aga.	17 896	12 391	17 925	12 415
Ikke resultatført virkning av estimatavvik	-16 873	-10 480	-16 867	-10 471
Netto pensjonsforpliktelse inkl. aga	1 023	1 911	1 058	1 944

Note 7 – Varige driftsmidler

	Anskaffelses- kostnader pr. 01.01.08	Tilgang	Avgang	Årets av- og ned- skrivning	Bokført verdi 31.12.08
MORSELSKAP					
VANN					
Bygningsmessige anlegg	24 065	-	-	538	8 530
Ledningsnett, grøfter o.l.	89 991	18 486	-	1 972	47 250
Tomter	236	-	-	-	236
Maskiner og anlegg	16 064	3 870	-	310	4 211
Utstyr og inventar	323	241	-	7	25
Verktøy og tekniske installasjoner	522	-	-	37	455
SUM	131 202	22 597	-	2 864	60 708
AVLØP					
Bygningsmessige anlegg	69 389	375	-	2 144	25 547
Ledningsnett, grøfter o.l.	59 335	-	-	1 509	23 852
Utearealer, plasser o.l.	740	-	-	18	141
Maskiner og anlegg	93 198	1 155	-	1 479	15 631
Utstyr og inventar	23	-	-	1	21
Verktøy og tekniske installasjoner	2 488	4 086	-	179	4 571
Edb-utstyr o.a. kontormaskiner	1 205	283	-	-	-
SUM	226 378	5 899	-	5 329	69 763
VANN OG AVLØP FELLES					
Bygningsmessige anlegg	425	-	-	21	394
Person-, vare- og lastebiler	2 095	354	170	124	756
Transport- og anleggsmaskiner	589	-	155	43	201
Utstyr og inventar	1 434	-	-	75	1 190
Verktøy og tekniske installasjoner	814	-	-	81	82
Edb-utstyr o.a. kontormaskiner	312	33	93	86	139
SUM	5 669	386	418	430	2 761
RENOVASJON					
Bygningsmessige anlegg	30 896	4 169	780	1 625	11 560
Ledningsnett, grøfter o.l.	8 665	-	334	425	2 793
Utearealer, plasser o.l.	12 092	1 521	-	451	7 909
Maskiner og anlegg	12 582	1 958	2 633	890	8 862
Person-, vare- og lastebiler	1 415	1 417	1 004	140	1 672
Transport- og anleggsmaskiner	8 490	750	5 342	320	1 924
Utstyr og inventar	7 918	2 366	-	558	3 288
Edb-utstyr o.a. kontormaskiner	776	56	87	172	349
SUM	82 836	12 236	10 180	4 581	38 356
ADMINISTRASJON					
Person-, vare- og lastebiler	257	-	-	32	171
Utstyr og inventar	2 451	336	-	190	1 604
Verktøy og tekniske installasjoner	51	-	-	10	6
Edb-utstyr o.a. kontormaskiner	6 142	719	575	529	1 653
SUM	8 902	1 054	575	761	3 435
TOTALT	454 986	42 172	11 173	13 966	175 023
Anlegg under utførelse	24 130				37 148
KONSERN					
TOTALT	465 881	42 172	11 473	14 180	177 965
Anlegg under utførelse	24 130				37 148

Note 8 – Investering og finansiering

	Morselskap		Konsern	
	2007	2008	2007	2008
Investeringer i varige driftsmidler	26 628	42 172	26 628	42 172
Utlån, kjøp av aksjer og andeler	2 452	5 110	2 452	-
Overført til annen egenkapital	-	14 343	-	19 573
Sum investeringer	29 080	61 625	29 080	61 745
Bruk av lån	-	30 000	-	30 000
Salg anleggsmidler	355	29 418	369	29 538
Forsikringsoppgjør	-	2 207	-	2 207
Egenkapitalfinansierte investeringer	28 725	-	28 711	-
Sum finansiering	29 080	61 625	29 080	61 745

Note 9 – Aksjer i andre foretak

(Beløp i hele kroner)

Morselskap	Selskapets aksjekapital	Antall aksjer	Pålydende	Balanseverdi
Mjøsanlegget AS	5 000 000	2 230	1 000	8 750 200
KLP				956 001
Sum				9 706 201
Øvrig i konsernet	Selskapets aksjekapital	Antall aksjer	Pålydende	Balanseverdi
Miljøfor Hedmark og Oppland AS	1 756 267	297 749	1	266 000
Rekom AS	2 349 500	172	500	310 492
Bekkeliveien 2 AS	3 550 560	882 000	0,48	423 360
Fredvang Eiendom AS	7 500 000	24 999	100	2 509 899
Østlandet Gjenvinning AS	5 000 000	17 500	100	1 499 000
Fiber Nor AS	400 000	100	1000	53 000
Sum				5 061 751
Totalt konsern				14 767 952

Note 10 – Investering i datterselskap

(Beløp i hele kroner)

Datterselskap	Stiftelsesår	Kontoradr.	Eierandel	Pålydende	Aksjekapital
Hias Næring AS	2003	Hamar	100 %	100	9 000 000
Hias Bioenergi AS	2008	Hamar	100 %	100	100 000
Datterselskap av Hias Næring AS	Stiftelsesår	Kontoradr.	Eierandel	Pålydende	Aksjekapital
Hias Miljøpartner AS	2002	Hamar	100 %	100	100 000
Hias Drift AS	2005	Hamar	100 %	1 000	1 000 000

Note 11 – Mellomværende med selskap i samme konsern mv.

	31.12.07	31.12.08
Datterselskap	-	10
Øvrige selskap i konsernet	165	275

Note 12 – Markedsbaserte finansielle omløpsmidler

	Anskaffelses- kost	Balanseført verdi	Markeds- verdi	Res. ført verdiendring	Herav reali- sert gevinst
Pengemarkedsfond	5 700	6 960	6 960	305	-
Hedgefond	2 849	2 647	2 647	(876)	
Obligasjonsfond	10 797	13 867	13 867	826	(28)
Sum	19 346	23 473	23 473	255	(28)

Note 13 – Langsiktig gjeld

Opplysninger om lån fra kredittinstitusjoner

Långiver/lån nr.	Oppr. lån	Oppt. år/ siste avdrag	Restgjeld 01.01.08	Renter 2008	Avdrag/inn- løsning 2008	Restgjeld 31.12.08
MORSELSKAP						
VANN						
NKB-19920725	67 000	1992/2012	18 611	1 067	3 722	14 889
NKB-20060170	14 000	2006/2026	13 344	834	438	12 907
NKB-20060171	10 000	2006/2026	9 444	589	370	9 074
NKB-20080211	16 000	2008/2048		636	200	15 800
NKB-20080212	14 000	2008/2048		556	175	13 825
Sum			41 399	3 682	4 905	66 494
AVLØP						
NKB-19910145	11 400	1989/2009	949	36	633	316
NKB-20030776	16 219	2003/2023	12 634	759	790	11 844
Sum			13 583	796	1 423	12 160
RENOVASJON						
NKB-6471009	12 600	1988/2008	350	5	350	-
NKB-6471010	300	1989/2008	6	0	6	-
NKB-20030776	4 899	2003/2023	3 816	229	239	3 577
Sum			4 172	235	595	3 577
Sum total			59 154	4 712	6 923	82 231
ØVRIG KONSERN						
Hias Drift						
Sparebanken Hedmark	10 865	2005/2010	802	51	157	645
Sum total øvrig konsern			802	51	157	645
Sum total konsern			59 956	4 763	7 079	82 877

Gjeld som forfaller mer enn 5 år etter regnskapsårets slutt.

Morselskap / Konsern	2007	2008
Gjeld til kredittinstitusjoner	29 290	52 133

Alle lån er serielån med like avdrag hvert år.

Note 14 – Andre avsetninger for fremtidige forpliktelser

	2008
Avsetning for etterdrift av deponi på Heggvinn	10 473
Sum	10 473

Selskapets konsesjon forplikter Hias IKS til å drifte deponiet Heggvinn i 30 år etter at deponiet er nedlagt. Deponiet legges ned ved utgangen av 2011. I den forbindelse er det gjort en beregning av etterdriftskostnadene ved anlegget. Nåverdien av etterdriftskostnadene utgjør 33,7 millioner. Ved utgangen av 2008 er det avsatt totalt 26,9 millioner. Årlig avsetning frem til stenging av deponiet vil være ca. 2,2 millioner.

Note 15 – Pantestillelser og garantier mv.

Deltakerkommune Hamar, Stange, Ringsaker og Løten har stilt garantier for selskapets gjeld gjennom selskapsavtalen.

Note 16 – Skatt

Årets skattekostnad refererer seg til datterselskapene og fremkommer slik;

	2007	2008
KONSERN		
Netto midlertidige forskjeller	859	508
Grunnlag for utsatt skatt i balansen	859	508
Utsatt skatt i balansen	240	142
Resultat før skattekostnad	4 129	2 816
Permanente forskjeller	10	6
Endring i midlertidige forskjeller	(1 363)	351
Fremførbart underskudd	-	-
Opptjent aksjeutbytte	(1 247)	(1 786)
Årets skattegrunnlag	1 529	1 386
Betalbar skatt	428	388
Endring utsatt skatt	382	(98)
Årets skattekostnad	810	290

Note 17 – Endringer i egenkapital

	Opptjent egenkapital	Innskutt egenkapital	Sum
MORSELSKAP			
Egenkapital pr 01.01.2008	153 800	20 000	173 800
Årsresultat	9 970	-	9 970
Egenkapital pr 31.12.2008	163 771	20 000	183 771
KONSERN			
Egenkapital pr 01.01.2008	158 372	20 000	178 372
Stiftelseskostnader Hias Bioenergi AS	(10)		(10)
Årsresultat	12 145	-	12 145
Egenkapital pr 31.12.2008	170 506	20 000	190 506

Note 18 – Kontantstrømanalyse

Hias IKS 2007	Hias IKS 2008		Note	Konsern 31.12.2008	Konsern 31.12.2007
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter					
5 005	9 970	Resultat før skattekostnad		12 459	8 758
-	-	Periodens betalte skatt	16	-428	-198
-73	-16 619	Gevinst/tap ved salg av anleggsmidler		-16 614	-66
-1 379	-255	Poster klassifisert som investering eller finansaktiv.	12	-255	-1 379
13 978	13 967	Ordinære avskrivninger	7	14 181	18 375
919	11 361	Endring i forpliktelser	6, 14	11 364	937
-3 078	-4 277	Endring i kundefordringer		-3 491	-1 451
468	520	Endring i leverandørgjeld		429	-930
2 497	-991	Endring i andre tidsavgrensingsposter		-1 389	470
18 338	13 676	Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		16 256	24 516
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter					
355	33 696	Innbetalinger ved salg av anleggsmidler	7, 8	33 816	355
-26 604	-42 172	Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	7, 8	-42 172	-26 604
-	-5 110	Utbetaling ved opprettelse av datterselskap	10	-	-
-2 452	-98	Utbetalinger ved kjøp av aksjer og andeler i andre foretak		-98	-2 452
-28 701	-13 684	Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		-8 454	-28 687
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter					
-	30 000	Innbetalinger fra ny langsiktig gjeld	13	30 000	-
-6 908	-6 923	Utbetalinger ved nedbetaling av langsiktig gjeld	13	-7 080	-14 112
-	-	Utbetaling av utbytte		-	-75
-6 908	23 077	Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		22 920	-14 187
-17 271	23 069	Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter		30 722	-18 358
28 665	11 393	Kontanter og kontantekvivalenter pr. 01.01.		16 673	35 031
11 393	34 463	Kontanter og kontantekvivalenter pr. 31.12	4	47 395	16 673

Til representantskapet i Hias IKS

REVISJONSBERETNING FOR 2008

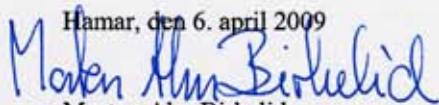
Vi har revidert årsregnskapet for Hias IKS for regnskapsåret 2008, som viser et overskudd på **kr 9,970 millioner kroner** for morselskapet og et overskudd på **12,145 millioner kroner** for konsernet. Vi har også revidert de budsjettvedtak og disposisjoner som ligger til grunn for regnskapet. Videre har vi revidert opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet. Årsregnskapet består av resultatregnskap, balanse, kontantstrømoppstilling og noteopplysninger. Regnskapslovens regler, tilleggsbestemmelser i lov om interkommunale selskaper med tilhørende regnskapsbestemmelser i forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for interkommunale selskaper og god regnskapsskikk i Norge, er anvendt ved utarbeidelsen av regnskapet. Årsregnskapet og årsberetningen er avgitt av selskapets styre og daglig leder. Vår oppgave er å uttale oss om årsregnskapet og øvrige forhold i henhold til kravene i lov om interkommunale selskaper.

Vi har utført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder revisjonsstandarder vedtatt av Den norske Revisorforening. Revisjonsstandardene krever at vi planlegger og utfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon. Revisjon omfatter kontroll av utvalgte deler av materialet som underbygger informasjonen i årsregnskapet, vurdering av de benyttede regnskapsprinsipper og vesentlige regnskapsestimater, samt vurdering av innholdet i og presentasjonen av årsregnskapet. I den grad det følger av god kommunal revisjonsskikk, omfatter revisjon også en gjennomgåelse av selskapets formuesforvaltning og regnskaps- og intern kontrollsystemer. Vi mener at vår revisjon gir et forsvarlig grunnlag for vår uttalelse.

Vi mener at

- årsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets økonomiske stilling 31. desember 2008 og for resultatet og kontantstrømmene i regnskapsåret i overensstemmelse med god regnskapsskikk i Norge
- de disposisjoner som ligger til grunn for regnskapet er i samsvar med budsjettvedtak, og at beløpene i årsregnskapet stemmer med regulert budsjett
- ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger i samsvar med god bokføringsskikk i Norge
- opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet er konsistente med årsregnskapet og forslaget til anvendelse av regnskapsmessig overskudd er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Hamar, den 6. april 2009

Morten Alm Birkelid
revisjonssjef

Reidun Vie
revisor

Hedmark Revisjon IKS

Besøksadresse
Hovedkontor Hamar:
Furnesveien 67

www.hedmark-revisjon.no

Besøksadresse
Kontor Elverum:
Storgata 17

Hias IKS
Vangsvegen 143
2317 Hamar

Telefon 62 54 37 00 (kl 0800-1500)
e-post post@hias.no
web www.hias.no